

Sygn. akt III PK 133/19

POSTANOWIENIE

Dnia 18 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriłło

w sprawie z powództwa M. K.

przeciwko J. P. prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo Wielobranżowe J. P. w R.

o zadośćuczynienie, odszkodowanie,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 18 listopada 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w R.

z dnia 11 kwietnia 2019 r., sygn. akt VI Pa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w R. wyrokiem z dnia 11 kwietnia 2019 r. oddalił apelację pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego w R. z dnia 22 grudnia 2017 r., którym w pkt. I zasądzono od pozwanej J. P. – prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo Wielobranżowe J. P. w R. na rzecz powoda M. K. kwotę 50.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 16 września 2016 r. do dnia zapłaty, a w pkt. II oddalono powództwo w pozostałym zakresie.

Pozwana wywiodła od powyższego wyroku skargę kasacyjną, zaskarżając go w całości. Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie przepisów: 1/ art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez

nierozpoznanie podniesionego w pkt I apelacji zarzutu nieważności postępowania - do której doszło na podstawie dyspozycji art. 379 pkt 5 k.p.c.; 2/ art. 386 § 2 k.p.c. w związku z art. 379 pkt 5 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez ich niezastosowanie, polegające na oddaleniu apelacji i utrzymaniu w mocy wyroku Sądu pierwszej instancji mimo tego, że postępowanie w przedmiotowej sprawie jest dotknięte wadą nieważności, o której mowa w art. 379 pkt 5 k.p.c.; 3/ art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez niepełne i niedostateczne ustosunkowanie się do zawartego w pkt V apelacji zarzutu naruszenia prawa materialnego, tj. art. 445 § 1 k.c.; 4/ art. 445 § 1 k.c., przez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na nietrafnym przyjęciu, że „odpowiednia suma” z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę należna powodowi winna wynosić 166.660 zł, w sytuacji gdy ani Sąd Rejonowy, ani Sąd Okręgowy w żaden sposób nie uzasadniły takiego wyliczenia wskazanej kwoty, a ponadto jej wysokość jest rażąco wygórowana, biorąc pod uwagę dotychczasową linię orzeczniczą w tego rodzaju sprawach oraz rozmiar uszczerbku na zdrowiu powoda; 5/ art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. art. 391 § 1 k.p.c., przez brak zajęcia przez Sąd drugiej instancji jakiegokolwiek stanowiska w przedmiocie dokonania ewentualnego „zmniejszenia” zasądanego zadośćuczynienia o kwotę 49.205 zł, którą powód otrzymał od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. tytułem odszkodowania za wypadek przy pracy, będący podstawą zgłoszonych w tej sprawie żądań; 6/ art. 445 § 1 k.c., przez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na nie uwzględnieniu przy ustaleniu wysokości „odpowiedniej sumy” należnej powodowi, tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, kwoty w wysokości 49.205 zł, którą powód otrzymał od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. tytułem odszkodowania za wypadek przy pracy; 7/ art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. art. 391 § 1 k.p.c., przez niepełne i niedostateczne ustosunkowanie się do zawartego w pkt VI apelacji zarzutu naruszenie prawa materialnego, tj. art. 362 k.c., przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na nietrafnym przyjęciu, że M. K. przyczynił się jedynie w 70% do powstania szkody, w sytuacji, gdy z okoliczności faktycznych sprawy oraz „stopnia winy” powoda wynika, iż przyczynił się do powstania tej szkody w co najmniej 90%; 8/ art. 362 k.c., przez

jego niewłaściwe zastosowanie polegające na nietrafnym przyjęciu, że powód przyczynił się jedynie w 70% do powstania szkody, w sytuacji, gdy z okoliczności faktycznych sprawy oraz „stopnia winy” powoda wynika, iż przyczynił się do powstania tej szkody w co najmniej 90%.

Z powołaniem się na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o zniesienie postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością z jednoczesnym uchyleniem zaskarżonego orzeczenia Sądu Okręgowego w R. w całości i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi w innym składzie; a w przypadku stwierdzenia podstaw do uchylenia w całości również wcześniej zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w R. – o uchylenie także i tego orzeczenia oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi w innym składzie; ewentualnie wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i rozstrzygnięcie niniejszej sprawy co do istoty, przez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych za pierwszą i drugą instancję.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała, że zaskarżony wyrok został wydany w warunkach nieważności postępowania (na mocy art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. w związku z art. 379 pkt 5 k.p.c.), gdyż doszło do pozbawienia strony pozwanej możliwości obrony swoich praw wynikające z tego, że Sąd Rejonowy nie poinformował stron postępowania przed zamknięciem rozprawy o możliwości zmiany reżimu odpowiedzialności i nie dopuścił stron do wypowiedzenia się w tej kwestii i to mimo tego, że powód reprezentowany był w sprawie przez fachowego pełnomocnika od samego początku procesu i już w pozwie wskazał podstawę prawną dochodzonych żądań oraz podtrzymywał to stanowisko aż do samego końca postępowania - co wpłynęło także na sposób prowadzenia postępowania dowodowego w sprawie i linię obrony przyjętą przez pozwaną oraz wnioski, które składała zarówno na rozprawie, jak i poza nią. Sąd drugiej instancji nie rozpoznał podniesionego w pkt I apelacji zarzutu nieważności postępowania, czym doprowadził do rażącej obrazy przepisów postępowania, która mogła mieć istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Skarżąca nie zdołała wykazać występowania w sprawie wskazanej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Wzięcie przez Sąd Najwyższy z urzędu pod rozwagę nieważności postępowania (art. 398¹³ § 1 k.p.c.) dotyczy tylko nieważności przed sądem drugiej instancji (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 1997 r., I CKN 825/97, OSNC 2008 nr 5, poz. 81). Badanie w postępowaniu kasacyjnym nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji ma charakter pośredni i jest możliwe, gdy skarżący zarzuci sądowi drugiej instancji naruszenie art. 378 § 1 w związku. 386 § 2 k.p.c., przez nieuwzględnienie nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2000 r., III CKN 1204/99, LEX nr 51569 oraz wyrok z dnia 11 stycznia 2006 r., III CK 328/05,

LEX nr 448044). Takie uchybienie sądu drugiej instancji może być jednak skuteczną podstawą skargi kasacyjnej tylko wówczas, gdy mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 18 stycznia 2005 r., II PK 151/04, OSNP 2005 nr 17, poz. 262; z dnia 15 września 2006 r., I PK 97/06, OSNP 2007 nr 17-18, poz. 251; z dnia 10 lutego 1998 r., II CKN 600/97, OSP 1999 nr 3, poz. 58). Trzeba bowiem zważyć, że postępowanie apelacyjne jest kontynuacją postępowania przed sądem pierwszej instancji, co powoduje, iż wiele przypadków nieważności zachodzących przed sądem pierwszej instancji, zwłaszcza polegających na pozbawieniu możliwości obrony praw i braku należytej reprezentacji procesowej, jest sanowanych w postępowaniu apelacyjnym, a co za tym idzie - traci rację bytu kwestionowanie orzeczenia sądu pierwszej instancji, jeżeli nie jest przy tym oparte na innych podstawach kasacyjnych. Nie ma natomiast możliwości sanacji nieważności postępowania istniejącej z takich przyczyn przed sądem drugiej instancji (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 marca 2018 r., III UK 35/17, LEX nr 2497574).

W przedmiotowej sprawie pozwana w apelacji od wyroku Sądu pierwszej instancji podniosła zarzut nieważności postępowania (art. 379 pkt 5 k.p.c.), polegający na pozbawieniu jej możliwości obrony swoich praw, wynikającego z tego, że Sąd Rejonowy nie poinformował stron postępowania przed zamknięciem rozprawy o możliwości zmiany reżimu odpowiedzialności i nie dopuścił stron do wypowiedzenia się w tej kwestii. Sąd Okręgowy dokonał oceny tego zarzutu i przedstawił swoje stanowisko w tej kwestii w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku (k. 19 uzasadnienia). Sąd drugiej instancji uznał, że zarzut nieważności postępowania przed Sądem Rejonowym nie znajduje podstaw. Uzasadniając swój pogląd podkreślił, że powód wytoczył powództwo, domagając się zadośćuczynienia z czynu niedozwolonego (art. 415 k.c.). Przyjęcie przez Sąd pierwszej instancji innej, niż podana przez powoda, kwalifikacji prawnej jego roszczenia (art. 435 k.c.) nie naruszało art. 321 k.p.c. W ocenie Sądu odwoławczego, wybór i zastosowanie właściwej – adekwatnej do roszczenia powoda i wskazanej przez niego podstawy faktycznej – normy prawa materialnego, stanowiącego prawną podstawę rozstrzygnięcia, należy do sądu. Powołanie przez powoda podstawy faktycznej żądania, która może być kwalifikowana według różnych podstaw prawnych,

uzasadnia rozważenie przez sąd każdej z nich przy rozpoznaniu sprawy, a zastosowanie jednej z owych podstaw, choćby odmiennej od tej, którą podał powód, nie uzasadnia zarzutu naruszenia art. 321 § 1 k.p.c. Tym samym, w ocenie Sądu Okręgowego, w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji nie doszło do pozbawienia strony pozwanej możliwości obrony swoich praw skutkującej nieważnością tego postępowania (art. 379 pkt 5 k.p.c.).

Dla podkreślenia prawidłowości stanowiska Sądu Okręgowego należy przytoczyć poglądy judykatury. I tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 czerwca 2015 r., V CSK 528/14 (OSNC-ZD 2016 nr 4, poz. 73) stwierdził, że rozstrzygnięcie o roszczeniu na innej podstawie prawnej niż wskazana przez powoda, bez uprzedzenia o tym stron przed zamknięciem rozprawy, nie pozbawia strony możliwości obrony jej praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.). W uzasadnieniu Sąd Najwyższy podkreślił, że nie można przyjąć, iż powołanie określonej podstawy prawnej oznacza, że powód poddaje pod osąd tylko te fakty, które mogą służyć zastosowaniu wskazanej przez niego normy prawa materialnego. Wskazane przez powoda podstawy faktycznej żądania, która może być kwalifikowana według różnych podstaw prawnych, uzasadnia rozważenie przez sąd każdej z nich przy rozpoznaniu sprawy, a zastosowanie jednej z nich, choćby odmiennej od tej, którą podał powód, nie uzasadnia zarzutu naruszenia art. 321 § 1 k.p.c. W kolejnym wyroku z dnia 5 kwietnia 2019 r., I CSK 100/18, Sąd Najwyższy zaważył, że obowiązek pouczenia stron o możliwości zastosowania innej kwalifikacji niż wskazywana przez nie w toku postępowania, wywodzony z konstytucyjnej zasady lojalności organów państwa wobec obywateli, nie odnosi się do wypadków, gdy podstawa faktyczna żądania mogła być kwalifikowana według różnych przepisów materialnoprawnych, w zależności od rozstrzygnięcia sporu co do faktów, szczególnie gdy ten aspekt sprawy był zagadnieniem spornym w toku postępowania.

Wobec niewykazania istnienia powołanej przesłanki przedsądu w postaci nieważności postępowania, nie zachodzą podstawy do przyjęcia wniesionej przez pozwaną kasacyjnej skargi do rozpoznania. Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w postanowieniu.

